

ΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΛΑΜΟ ΛΑΝΤΟ(*)

(1467.—1474.—1486.)

Rubrica X.

Περί του αξιώματος τῶν Βικαρίων καὶ Καιονικῶν.

Μάρκος Ίουστινιάνης: Ὁρθῶς καθωρίσθη ἔπως ὁ κανονικός, ὅστις δι' οἰανδήποτε αἰτίαν ἀπουσιάζει τῆς θέσεώς του, ὑποχρεοῦται ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας του, νὰ ἐρίξῃ δικάριον (ἐπίτροπον, τοποτηρητήν) του κληρικὸν ἀξιόπιστον εἰς τὸν ὅποιον νὰ παρέχῃ τὸν κεικανομισμένον μισθὸν καθ' ἑξαμηνίαν. Ἐν δὲ δὲν πράξῃ οὕτω, νὰ τοῦ ἀφαιρεῖται ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ κτήματα, τὰ ὅποια νέμεται, ὡς γίνεται εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας ἄνευ κανονικῆς ἀδείας κληρικούς. Τὴν διάταξιν ταύτην ψηφίζει ἡ σύνοδος καὶ διατάσσει νὰ τηρηταὶ ἀπαράδρατος εἰς τὰς Ἐκκλησίας ὅπου δὲν ὑπάρχει Λατινικὸς πληθυσμός.

Ὁ ἴδιος: Οὐδεὶς κανονικός, οἰασδήποτε Ἐκκλησίας νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τὴν θέσιν κανονικοῦ ἄλλης Ἐκκλησίας, ἄνευ ἀπολυτηρίων γραμμάτων τοῦ Ἐπισκόπου παρὰ τῷ ἑποίῳ ὑπηρετεῖ πρότερον¹.

* Ἴδε «Θεολογία», τεύχος ΛΔ' 1931.

1. Ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὑπῆρχε μεγάλη ἀκαταστασία καὶ οἱ κανονικοὶ ἡ κατεῖχον πολλὰς ὁμοῦ ἐκκλησίας καὶ ἐνορίας καὶ διενέμοντο μεταξὺ των πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα, ἡ ἀπουσιάζον τῶν θέσεων των, εἰς δὲ τὴν ὑπαίθρου μόνις ἀνεγνώριζον τοὺς λατίνους ἐπισκόπους ἢ δικαρίους των. Ἐκ τούτου αἱ διατάξεις τοῦ Λάντο εἰς τὴν προηγουμένην Rubrica, νὰ παρουσιάζονται οἱ τῆς ὑπαίθρου κληρικοὶ εἰς τοὺς ἱεράρχας ἢ ἐπιτρόπους των νὰ λαμβάνωσι τὴν ἐδλογίαν των καὶ ἀναφέρωσιν αὐτοῖς περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐκκλησίας των. Πόση δὲ ἦτο ἡ ζημία ἐκ τῆς πολυχρονίου ἀπουσίας ταύτης τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων Λατίνων κληρικῶν ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ τούτου κατὰπτωσις τῆς λατινικῆς ἐν Κρήτῃ θρησκείας, ἰδίως ἀπὸ τοῦ XV αἰῶνος καὶ ἐξῆς, καὶ ἡ ἐξ ἐναντίου ὠφέλεια τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας καὶ ἡ ἀκμὴ τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἰδίᾳ ταύτης, μαρτυροῦσιν αἱ ἐκθέσεις τῶν Γενικῶν Προβλεπτῶν τῆς νήσου καὶ δὴ τοῦ μεταρρυθμιστοῦ Ἰακώβου Φοσκαρίνη. Ὁ Φοσκαρίνης γράφων πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας παρεπονεῖτο ὅτι τὰ ψέυδα τῶν Βενετῶν ἀποίκων περιήλθον εἰς χεῖρας Ἑλλήνων τῆς κατωτέρας τάξεως, καὶ ὅτι οἱ Ἑλληνες συμβολαιογράφοι συνάπτουσι κρυφῶς τὰ συμβόλαια τῆς ἀγοραπωλησίας. Ὅτι πολλοὶ εὐγενεῖς Βενετοὶ ἔχασαν τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων των, καὶ οὗτοι εἶναι οἱ Venieri, Contarini, Barbarighi, οἱ Morosini,

Φαντίνος Βαλαρέσος:

Χάριν αξιοπρεπείας τῆς Ἐκκλησίας, ὀρίζομεν διὰ τῆς παρούσης συνοδικῆς διατάξεως ὅπως, ἐν περιπτώσει χηρείας προεστῶτος καθεδρικῆς τινοῦ Ἐκκλησίας, τὸ συμβούλιον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης νὰ διορίζῃ, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, βικάριον καὶ οἰκονόμον, οἱ ὅποιοι νὰ διοικῶσι τὴν καθεδρικὴν ταύτην Ἐκκλησίαν, μέχρις ὅτου ἡ θέσις πληρωθῇ διὰ κανονικοῦ προεστοῦ, πρὸς τὸν ὅποιον ὀφείλουσι νὰ παραδώσωσι τὴν διαχείρισιν ἐντὸς μηνός. Νὰ μὴ δύνανται ὁμως νὰ προβαίνωσι εἰς οὐδεμίαν ἐνοικίασιν τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁποίαν οὕτω προσωρινῶς διαχειρίζονται πέραν τοῦ ἔτους, ἀνευ συγκαταθέσεως τοῦ συμβουλίου τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου του.

Φαντίνος Δάνδολος:

Κατὰ τὰς εἰρημένας ἀποφάσεις, εἶναι ὑποχρεωμένοι οἱ ἀπουσιάζοντες ἐν τῆς νήσου κληρικοί, νὰ παρουσιάζωσι τοὺς δικαίους των εἰς τὸν Μητροπολιτάνον ἢ τὸν ἐναπληρωτὴν αὐτοῦ. Οὕτω καὶ οἱ παρόντες ἂν θέλωσι νὰ ἔχωσι ἀναπληρωτάς, διὰ τὰς ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας των, ὀφείλουσι νὰ παρουσιάζωσι τούτους ἐπίσης εἰς τὸν Μητροπολιτάνον ἢ τὸν βικάριον αὐτοῦ, πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ ἄδειαν τελέσεως τῶν ἄνω ἀκολουθιῶν.

Rubrica XI.

Μάρκος Ἰουστινιάνης:

Περὶ τοῦ ὅρκου τῶν κληρικῶν: Οἱ ἐπίσκοποι ὀφείλουσι, κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν καθηκόντων νὰ δίδωσιν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τὸν ἐξῆς ὅρκον, ἂν κατὰ τύχην, δὲν ὀρκίσθησαν ἐνώπιον τοῦ ποντίφικος ἢ ἐπιτρόπου του, ἐπὶ τούτῳ ὀριζομένου. Ἐγώ... ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας, ὀρκίζομαι ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον θὰ εἶμαι πιστὸς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης καὶ τὸν Κύριόν μου Ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης, ἢ τοὺς κανονικοὺς αὐτοῦ διαδόχους. Οὕτε θὰ ἀναμιγνύωμαι διὰ λόγου ἢ ἔργου, εἰς κατ' αὐτοῦ συμβούλια, ἢ θὰ συμπράξω

Boni, Foscarini καὶ ἄλλοι, οἰκογένεια: ἐξ ὄλου ἐξελληνισθεῖσαι, ἐξ οὗ δὲν δύναται τις νὰ ἐλπίζῃ τίποτε τὸ καλλίτερον ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἡ φρησκεία ἢ λατινικὴ εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἐξακολουθεῖ ὁ Φοσκαρίνης, εἰς δὲ τὰς πόλεις εἶναι παραμελημένη ἢ λατρεία, παραμελημένη ἢ ἐκκλησία, ἀπάντες πάντες σχεδὸν οἱ ἐπίσκοποι ἀπὸ τὰς ἐπισκοπάς των, μένουσι δὲ μόνον ὀλίγοι ἀμαθεῖς κανονικοὶ διὰ πολλὰς ἐκκλησίας. Ἀπεναντίας, ὑπάρχουν 10—20 Ἕλληνες παπάδες εἰς ἕκαστον καζάν, ὡς καὶ εἰς τὰς πόλεις πλεῖστοι Ἕλληνες παπάδες, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατ' ἴδιον αὐτῶν τρόπον. U. A. S. Relaz. Foscarini B' 78.

μεθ' οὐδενός πρὸς βλάβην του. Θὰ ὑπερασπίζωμαι μὲ βλας μου τὰς δυνάμεις τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κρήτης καὶ τοὺς κανόνας τῶν Ἀγίων Πατέρων ἐναντίον βλων. Καλούμενος εἰς τὴν σύνοδον, θὰ προσέρχωμαι ἂν δὲν θὰ κωλύωμαι ὑπὸ κανονικοῦ κωλύματος. Θὰ φέρωμαι μετὰ τιμῆς εἰς τὸν ὑμέτερον Νούντιον, κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, τὸν ὅποιον θὰ γνωρίζω μετὰ βεβαιότητος ὅτι εἶναι Ὑμέτερος ἀπεσταλμένος, καὶ θὰ τὸν βοηθῶ εἰς τὰς ἀνάγκας του ὅσον δύνανται. Θὰ ἐπισκέπτομαι προσωπικῶς τὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Τίτου, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ὑπάρχῃ κανονικὸν κώλυμα. Καὶ ἂν ἐμποδισθῶ, θὰ τὴν ἐπισκεφθῶ δι' ἰδίου μου ἀπεσταλμένου, ἂν δὲν ἀπαλλαγῶ δι' ἀφέσεως ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Οὕτως ἔ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσῃ καὶ τὰ θεῖα Εὐαγγέλια ¹.

Φαντῖνος Βαλαρέσος:

Εἰς τὰς διατάξεις τῶν προκατόχων μας δρίζετο, ὅτι ὁ κανονικὸς ὑπεχρεοῦτο, ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, νὰ δίδῃ τὸν ὀφειλόμενον ὅρκον. Ἐνεκεν ὅμως τῆς μακρᾶς ταύτης προθεσμίας, πολλοὶ ἀμελεῖς δὲν ἐτήρουν τὴν διάταξιν ταύτην. Ὅθεν διατάσσομεν συνοδικῶς, ὅπως οἰσοδῆποτε κανονικὸς τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, ἐπὶ ποινῇ ἀφαιρέσεως τοῦ κανονικατοῦ του, δίδῃ τὸν ὀφειλόμενον ὅρκον, ἐνώπιον τοῦ προστοῦ του ἢ τοῦ βικαρίου τούτου, κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: Ἐγώ...κανονικὸς τῆς ἐκκλησίας, ὀρκίζομαι ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, θὰ εἶμαι πιστὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν ὀσιώτατον Κύριόν μου Ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης ἢ ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς τοὺς διαδόχους των. πρὸς βλας τῆς συνοδικᾶς διατάξεως καὶ τοὺς κανονισμοὺς τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, σημερινὰς καὶ μελλούσας, τιμίως καὶ

1. Ἐάν τις ἤθελεν ἀναλύσει τὸν ὅρκον τοῦτον, θὰ ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ κυρίως εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν θὰ ἀναμιχθῇ ὁ ὀρκιζόμενος ἐπίσκοπος, διὰ λόγου ἢ ἔργου, εἰς τὰ κατὰ τοῦ Κυρίου του Ἀρχιεπισκόπου διαδόλια, οὔτε θὰ συμπράξῃ μεθ' οὐδενός πρὸς βλάβην του, καὶ ὅτι θὰ φέρεται μετὰ τιμῆς πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον Νούντιον, τὸν ὅποιον θὰ βοηθῇ εἰς τὸ ἔργον του, ἐφ' ὅσον θὰ πεισθῇ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι εἶναι ὄντως ἀπεσταλμένος τοῦ Κυρίου του. Ὅστις ἔχει μελετήσει καὶ γνωρίζει τὰς σχέσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλιενοτάτης Δημοκρατίας τῆς Βενετίας, καὶ τὰς ραδιογραφίας τῆς Προπαγάνδας «Fide» πρὸς τὸν πάπαν καὶ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φανατικοῦ λατινικοῦ Κλήρου Κρήτης καὶ δὴ τῶν Ἱησουϊτῶν καὶ Φραγκισκανῶν πρὸς τὸ Βατικανόν, Ταγματῶν, ἐκ τῶν ὁποίων προήρχοντο συνήθως οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ ἐπίσκοποι, θὰ ἐννοήσῃ καλῶς τὴν σημασίαν τῶν μεθ' ὅρκου ἀνευ ὑποσχέσεων.

χωρίς δόλον καὶ ἀπάτην. Οὕτω νὰ μὲ βοηθῆ ὁ Θεὸς καὶ τὰ θεῖα εὐαγγέλια.

Rubrica XII.

Περὶ ἐπισκευῶν καὶ ἀνακαινισμῶν Ἐκκλησιῶν

Μάρκος Ἰουστινιάνης:

Ἀπὸ τοὺς ἀμελεῖς κληρικούς, οἱ ἑποιοὶ παραμελοῦσι τὰς ἐπισκευὰς ἢ ἀνακαινισμόν τῶν ἐκκλησιῶν των, νὰ κατάσχηται τὸ τέταρτον μέρος τῶν εἰσοδημάτων των, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Φαντίνος Βαλαρέσος:

Ὅριζομεν συνοδικῶς, ὅπως τὰ ἅγια δισκοπότηρα, τὰ ἱερά ἄμφια καὶ τὰ βιβλία, τὰ ἀναγκαιοῦντα πρὸς τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας, ἀγοράζωνται ἐξ ἡμισείας ἀπὸ τὸν προεστῶτα καὶ τὸ συμβούλιον ἑκάστης ἐκκλησίας. Ὅμοίως καὶ διὰ τὰς ἐπιδιορθώσεις τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνων, αἱ ὅποια δὲν ἔχουσιν ἰδιαίτερα πρὸς τοῦτο ἐπιδόματα ἢ κληροδοτήματα.

Γερόλαμος Λάντος:

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἐκκλησίαι δὲν ἔχουσιν ἀρκετὰ εἰσοδήματα ¹ ἢ κλη-

1. Εἰς τὰς πτωχὰς λατινικὰς ἐκκλησίας παρεχωροῦντο τὰ εἰσοδήματα τῶν χηρευσῶν ἐπισκοπῶν ἢ κανονικῶν. Οἱ οἰκονομικοὶ ὑπάλληλοι τῆς Βενετίας ἐν Κρήτῃ εἰσέπραττον τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων τούτων καὶ τὰ διέθετον διὰ τὰς πτωχὰς ἐκκλησίας, τῇ ὑποδείξει τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἢ τῶν ἐπισκόπων τῶν διαφόρων διαμερισμάτων τῆς νήσου. Οἱ ρηθέντες ὑπάλληλοι, ἐξετέλεσαν πάντοτε μετὰ περισσοῦ ζήλου καὶ ἐπιμελείας τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Ἄλλως τε, οἱ Λατῖνοι κληρικοὶ ἐγνώριζον νὰ ἐπιβάλλωσι πάντοτε τὰ δικαιώματά των, μὲ ὅλα τὰ κοσμικὰ καὶ πνευματικὰ ὄπλα, μὲ ἀντιδράσεις καὶ ἀφορισμούς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ ἄνω κατάλογοι τῶν Καβάλλης καὶ Φοσκαρίνης, δεικνύουσι τὴν πραγματικὴν κατάστασιν μερικῶν ἐκκλησιῶν. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ δὲ κτήματα, εἶπομεν καὶ ἄλλοτε, παρατηροῦσι δὲ καὶ ἄλλοι (ἴδ. Τεά, ἐνθ' ἄν. σ. 28), ἦσαν τὸ ἐν τρίτον τῶν κτημάτων τῆς νήσου, ἠδ᾽ ἄνωγοντο δὲ συνεχῶς, διὰ τῶν ἀφισρωμάτων. Κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα τὰ Ταμεῖα τοῦ Κράτους ἐπλήρωνον εἰς τὸν λατινικὸν κλῆρον 40 χιλιάδας δουκάτων (Φιλάκις, Ἱστορία τῆς Κρήτης, τόμ. Β' παράρτ. σ. 46). Ἀλλὰ καὶ ὁ διοικητὴς Σητείας Zuanantonio, εἰς ἔκθεσίν του πρὸς τὸν Δόγην, τῇ 1607, μᾶς παρέχει πληροφορίας περὶ τῶν εἰσοδημάτων μερικῶν ἐκκλησιῶν τῆς διοικήσεώς του (ἴδ. U. A. S. Dispaccii Rettori, disjaccio 30 Marzo 1607 ἴδ. καὶ Zinkeisen, Geschichte des Osmanisehen Reiches, Gotha 1840, IV σ. 637, παρὰ Τεά, ἐνθ' ἄν. σ. 29).

I. Τὰ κτήματα τῆς ἐπισκοπῆς Ἱεραπέτρας εἶναι ἐνοικιασμένα εἰς τὸν Βητάλην ἀντὶ χιλίων βενετικῶν δουκάτων.

II. Τὰ κτήματα τῆς ἐπισκοπῆς Σητείας ἐνοικιασμένα κατ' ἔτος ἀντὶ 90 χρυσῶν τοσκενίων καὶ 26 μύστατα οἴνου.

ροδοτήματα πρὸς ἐπιδιορθώσιν ἢ ἀνακαινισμόν αὐτῶν, ὀρίζομεν συνοδικῶς, ὅπως ἕκαστος κανονικὸς ἢ καπελλάνος, ὑποχρεοῦται, ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του, νὰ καταθέτῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνων τὰ δέκατα ἐνὸς ἔτους, δέκατα, τὰ ὁποῖα οὗτος ἔχει δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τοῦ Ταμεῖον τοῦ Δήμου. Ὁ δὲ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, ὀφείλει νὰ ἀπαιτῇ τὴν εἰσπραξίν τῶν δεκάτων τούτων, διὰ τὰς τυχόν ἐπιδιορθώσεις τῆς ἐκκλησίας ταύτης, καὶ τῶν ἱερῶν αὐτῆς σκευῶν. Ἄν δὲ ὁ ἐπίτροπος παραμελήσῃ τὴν εἰσπραξίν τῶν δεκάτων τούτων, νὰ ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ πληρώσῃ ἐξ ἰδίων τὰ μὴ εἰσπραχθέντα.

Καίτοι ὁ Λάντος λέγει πῶς ὑπῆρχον πολλαὶ πτωχαὶ Λατινικαὶ ἐκκλησίαι, καὶ ὑπῆρχον πράγματι, οὐχὶ ὅμως καὶ τόσον πτωχαὶ, ἐν τούτοις, οἱ κατάλογοι τῶν Γενικῶν Προβλεπτῶν Μαρίνου Καβάλλη καὶ Ἰακώβου Φοσκαρίνη, περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων, τῶν ἔτων 1573 τοῦ Καβάλλη καὶ 1575 τοῦ Φοσκαρίνη, δὲν παρουσιάζουσι καὶ τόσον πτωχὰς τὰς ἐκκλησίας τῶν διαφόρων διαμερισμάτων τῆς νήσου. Ὁ κλῆρος ὅμως ὁ Λατινικὸς ἠρνεῖτο πάντοτε νὰ καταβάλλῃ φόρους, προφασίζομενος ὅτι πολλαὶ ἐκκλησίαι ἦσαν πτωχαὶ. Ἄν δέ ποτε ἔτυχε νὰ ζητηθῇ ἕκτακτος φόρος, δι' ἑκτάκτους ἀνάγκας, ἐξοπλισμοὺς λ. χ. ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν τῆς Βενετίας καὶ δὴ τῶν ἑλόντων τὴν νῆσον ἀπειλούντων Τούρκων, ὡς συνέβη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1500 καὶ ἔξῃς, ὅποτε ἐζητήθη ἀπὸ τὸν κλῆρον τὸ τέταρτον μέρος τῶν εἰσοδημάτων τῶν σιτηρῶν, καὶ ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπίσης τὸ τέταρτον μέρος τῶν εἰσοδημάτων τῆς τότε χηρευούσης ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας, τὸ θάρρος ἐφάνη τόσον παράδοξον καὶ μεγάλο, ὥστε ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησε μὲ ἀφορισμούς, ὁ δὲ κλῆρος μὲ παντὸς εἶδους ἀντιδράσεις, καὶ μετὰ μεγάλου κόπου μόλις ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ ἢ εἰσπραξίς τοῦ ζητουμένου φόρου¹.

III. Ἡ ἐπισκοπία τῆς Ἱεραπέτρας, κατεχομένη ἀπο τὸν, ἀπόντα ἐκ Κρήτης, ἐπίσκοπον Τήνου, ἐνοικιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀντὶ ἑκατῶν βενετικῶν δουκάτων κατ' ἔτος.

IV. Τὸ κανονικῶτον Ἀμυδαλοκεφάλου εἰς Σητεῖαν, ἐνοικιασμένον ἀντὶ ἑπτακοσίων ὑπερπέρων τὸ ἔτος.

V. Τὸ κανονικῶτον Ἀσκορδαλέα εἶναι ἐνοικιασμένον ἀντὶ δέκα χρυσῶν τσεκίρων τὸ ἔτος.

VI. Τὸ κανονικῶτον καλούμενον Ἀγκινάρα, ἀποδίδει ἐνοίκιον κατ' ἔτος τριάκοντα μόδια (misura) κριθῆς καὶ σίτου, καὶ 15—20 μύστατα οἴνου . . .

1. U. A. S. Dispaccio di Benedetto Moro, Duca di Candia, al Senato, delle decime del clero, 3 Maggio 1600. Ἰδ. καὶ U. A. S. Senato Mar.

Κατάλογος τῶν Γενικῶν Προβλεπτῶν Καβάλλης καὶ Φοσκαρίνης, ἐπὶ τῇ δάσει ἀπογραφῆς παρ' αὐτῶν ἐνεργηθείσης, ὅπως σχηματίσῃ τις ἰδέαν περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλοῦτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης:

Καβάλλης 1573.

Φοσκαρίνης 1575.

Ἡράκλειον: 4—6 χιλιάδας Δουκάτα		
ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ἐκάστου ἔτους, ἀναλόγως		5—6 χιλιάδας
τῆς τιμῆς τῶν εἰσοδημάτων.		Δουκάτα
Χανία,	1500	2000
Ρέθυμνον,	800	2000
Μυλοπόταμον,	400	—
Κίσσαμος	500	—
	Καβάλλης	Φοσκαρίνης
Ἱεράπετρα καὶ Σητεία	1400	1500
Ἀρκαδία καὶ Χερρόνησος	—	2000
Μοναστήρι dei Borgognoni	1800	4000

Ἐξακολουθῶν ὁ Λάντος, λαμβάνει ἀποφάσεις κατὰ τῶν καταχραστῶν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ τὰς ἐκμισθώσεις ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, εἰσέπραττον παρανόμως χρήματα, «ἐμβατικά» καλούμενα, δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ἧς τὰ κτήματα ἐξεμισθώνοντο, πράγματι ὅμως, πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος.

Γερόλαμος Λάντος:

Πολλοὶ κανονικοὶ καὶ ἄλλοι κληρικοὶ, ζητοῦσι, κατὰ τὰς ἐκμισθώσεις ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, καὶ ὠρισμένον χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὅποτον καλεῖται «ἐμβατικίον», δῆθεν, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας των, πράγματι ὅμως, πρὸς ἴδιον ὄφελος. Διὰ τὴν σταματίσωμεν λοιπὸν τὴν τοιαύτην κατάχρησιν καὶ ἀπάτην, διατάσσομεν συνοδικῶς ὅπως, τὰ «ἐμβατικά» ταῦτα πράγματι κατατίθενται διὰ τὰς ἐπισκευὰς καὶ λοιπὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὰ κτήματα ἐνοικιάζονται. Τὸ ἴδιον δὲ τὴν γίνῃ καὶ διὰ τὰ μέχρι τοῦδε εἰσπραχθέντα «ἐμβατικά».

LXII—Dispaccio 7 Marzo 1602. Πρβλ. καὶ Tea, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 28--29. Σχετικὰ γράφει καὶ ὁ Πέτρος Καστροφύλακας εἰς τὸν κώδικα αὐτοῦ, παρ' ἐμοῦ ἀντιγραφέντα: Libro, de information delle cose pubbliche del Regno di Candia... fatto per me Pietro Castrolifara... Ὁ κώδιξ οὗτος ἀντιγραφεὶς ἐκ τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης, εὑρίσκεται παρ' ἐμοῦ καὶ περιμένει τὴν δημοσίευσιν του.

Rubrica XIII.

Ἀπαγορεύσεις περὶ ἀπαλλοτριώσεως καὶ ἐκχωρήσεως
ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων.

Οὖρσος Δολφίνος:

Οὐδείς κληρικός, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ποιμὴν, καὶ οὐδὲν συμβούλιον ἢ μοναστήρι, νὰ τολμᾷ νὰ ἀπαλλοτριοῖ, νὰ ἐνεχειριάξῃ, νὰ ὑποθηκεύῃ ἢ ἄλλως νὰ ἀποσπᾷ τὰ ἅγια δισκοπότηρα, τὰ λειτουργικὰ βιβλία, τὸν σταυρόν, τὰ θυματήρια, τὰ ἱερὰ ἄμφια ἢ ἄλλο ἱερὸν σκεῦος τῆς ἐκκλησίας του.

Οἱ παραβάται τῆς διατάξεως ταύτης, ἂν μὲν εἶναι προεστοί, νὰ ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώνωσιν ἑκατὸν ὑπερπέρους, ἂν δὲ εἶναι κανονικοί, νὰ πληρώνωσι τριάκοντα ὑπερπέρους, ἂν δὲ εἶναι πτωχοί, τότε νὰ πληρώνωσι μὲ τριῶν μηνῶν φυλάκισιν, καὶ νὰ ὑποχρεοῦνται, ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν, νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ἀφαιρεθέντα πράγματα, ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως.

Φαντῖνος Βαλαρέσος:

Ἡ τελεία ἐκχώρησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν, δέον νὰ ἀπαγορευθῇ αὐστηρῶς τόσον εἰς τοὺς προεστούς, ὅσον καὶ ἀπὸ κληρικοὺς οἰασδήποτε κατηγορίας. Ἄν δὲ ἐγένοντο τοιαῦται ἐκχωρήσεις, ὑπὸ οἰονδήποτε πρόσχημα, νὰ ἀκυρωθῶσιν αὐται, καὶ νὰ τιμωρηθῇ διὰ προσήκουσας ποινῆς ὁ πράξας ταύτας κληρικός, ὑποχρεωθῇ δὲ καὶ νὰ ἀποζημιώσῃ τὴν ζημιωθεῖσαν Ἐκκλησίαν.

Ὁ ἴδιος

Πρὸς εὐκολωτέραν ἀνάκτησιν ἀπεμποληθέντων κοινῆς χρήσεως ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων, διατάσσομεν συνοδικῶς ὅπως, ὁ προεστὼς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ συμβούλιον αὐτῆς διὰ κοινῆς δαπάνης, νὰ προβαίνωσιν εἰς τὴν ἐξαγορὰν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων ἀντικειμένων.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΧΙΜ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ